

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE NORSKÁ INSPIRACE PRO JILEMNICKO – SVAZEK OBCÍ

1. Informace o realizovaném projektu

Příklady dobré praxe a jejich možný dopad na území Jilemnicka – svazku obcí

Jilemnicko – svazek obcí realizoval v roce 2016 projekt podpořený z Fondu bilaterální spolupráce na národní úrovni v rámci EHP a Norských fondů 2009–2014. Tematickou oblastí celého projektu bylo krizové řízení, ochrana obyvatel, životní prostředí a řešení mimořádných událostí v norských podmínkách a případná aplikace osvědčených postupů na horské území Jilemnicka – svazku obcí.

V rámci projektu došlo k přenosu zkušeností a nových moderních poznatků odborných norských institucí a subjektů státní správy a samosprávy formou prezentace příkladů dobré praxe pro skupinu zástupců Jilemnicka – svazku obcí a odborných pracovníků regionálně příslušných odborných pracovišť (Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje, Krkonošský národní park a ORP Jilemnice – krizové řízení). Fyzická realizace projektu byla zahájena v dubnu 2016 a úspěšně ukončena v listopadu 2016.

Cílová skupina účastníků byla vymezena aktivní účastí na činnosti krizového řízení, ochrany obyvatel a životního prostředí v obcích. Starostové obcí a měst plní v rámci své funkce velmi náročné činnosti řízení prací při mimořádných situacích, jsou členy krizových a povodňových štábů a připravují preventivní opatření vedoucí ke snižování rizik. Zástupci obcí Jilemnicka jsou také díky lokalitě, ve které se nachází, povinni respektovat vymezené chráněné krajinné oblasti a podmiňovat rozvoj své obce ochrání životního prostředí. Protože Jilemnicko – svazek obcí se nachází v příhraniční oblasti ČR na velmi terénně rozdílném území s obtížnou dopravní dostupností, potýká se v současné době především s problémem včasné dosažitelnosti pomoci složek IZS, špatným přístupem do odlehklých oblastí v případě mimořádných událostí a celkové komplikované koordinace krizového řízení. Našeho území se také nejvíce dotýká problematika související s klimatickými změnami, jako jsou sněhové a větrné

kalamity, přívalové deště vedoucí k tzv. „bleskovým povodním“ (kopcovitý terén s průtokem řeky Jizery a Jizerky v údolích) a k mimořádným událostem ve špatně dostupných horských oblastech (požáry, sesuvy půdy a díky zvýšené frekvenci turistického ruchu také časté komplikované úrazy). Protože ne vždy je možné aplikovat komplexní řešení využívaná celorepublikově, zajímáme se o individuální možnosti řešení těchto situací nebo jejich předcházení. Naše území se také částečně nachází v ochranných zónách Krkonošského národního parku, který je součástí systému Natura 2000. Veškeré rozvojové aktivity v této oblasti tak podléhají zvýšené ochraně životního prostředí a vyžadují speciální přístup ze strany organizací a samospráv. Vzhledem k tomu, že severské země se prokazují stejně náročnými i náročnějšími terénními a podnebnými podmínkami a mají v těchto tematických oblastech bohaté zkušenosti, byla studijní cesta pro zástupce Jilemnicka a partnerských organizací odborně velmi přínosná.

Celý projekt byl koncipován jako jednostranná a jednorázová studijní cesta zakončená pracovním seminářem účastníků, včetně vzniku brožury příkladů dobré praxe a jejich možné aplikace v území, kterou právě držíte v ruce a která by měla sloužit jako zdroj inspirace i pro další orgány samospráv v ČR, které se potýkají s obdobnými problémy a jsou definovány srovnatelnými přírodními podmínkami.

Partnerskou organizací realizovaného projektu byla Norská asociace místních a regionálních autorit, která se zabývá již 18 let obdobnými projekty ve více než 20 zemích po celém světě. Pro obě organizace to byl druhý společný partnerský projekt, který navazoval na vzájemnou spolupráci z roku 2009. Tímto našemu partnerovi děkujeme za spolupráci a veškerý poskytnutý servis.

2. Základní komparace území a klíčové poznatky

Norsko (Norské království) je stát ve Skandinávii. Se svou rozlohou 323 758 kilometrů čtverečných zaujímá 8. místo v Evropě. Norsko měří od severu k jihu 1 800 km a má 5,2 milionu obyvatel, má tedy velmi nízkou hustotu zalidnění (16 obyvatel na km²).

Polovina obcí má méně než 5 000 obyvatel a pouze 13 obcí má více než 50 000 obyvatel. Hlavním městem je Oslo se zhruba 911 000 obyvateli. Státním zřízením Norska je parlamentní monarchie, v jejímž čele stojí král. Král je omezen ústavou a zákony, jeho role je v praktické politice mizivá. Hlavní vládnoucí úlohu má vláda (16–18 ministrů) a parlament (169 zákonodárců).

Česká republika a Norsko jsou na první pohled velmi rozdílné země, a to jak politicky, tak geograficky a ekonomicky. Norsko je rozlehlý stát, pětikrát větší než česká republika, s počtem obyvatel méně než polovičním. Norsko je bohaté díky těžbě ropy a zemního plynu a díky levné a ekologické výrobě elektrické energie z norských řek. Hrubý domácí produkt Norska je proti ČR více než dvojnásobný.

Přes všechny odlišnosti jsme byli přesvědčeni, že se můžeme v Norsku v mnohém (a samozřejmě také navzájem) poučit a inspirovat.

Při naší studijní cestě jsme se často zaměřovali na zkušenosti obcí (které jsou blízké našim zkušenostem a poměrům), využitelné obcemi a dalšími českými institucemi.

V průběhu studijní cesty a v průběhu konference o výsledcích cesty bylo identifikováno několik oblastí i konkrétních opatření, které by mohly pro českou republiku sloužit jako příklady dobré praxe.

Klíčové slovo celé studijní cesty bylo zodpovědnost – někdo ji musí mít, vědět o ní a nebát se jí naplňovat. „Já jsem zodpovědný za...“ Zodpovědnost musí být rovno-

měrně rozprostřená mezi lidmi, kteří jsou schopní spolupracovat, vědět co je jejich úkol a jaká je jejich role, a realizovat svěřené úkoly bez výmluv – nebát se rozhodnout.

Mnoho věcí, které by z pohledu účastníků studijní cesty byly prospěšné, se bohužel nedá aplikovat bez změny legislativy, a proto jsou v dalších kapitolách akcentovány pouze poznatky, které jsou aplikovatelné v našich podmínkách a limitované pouze intenzitou zájmu a finančními prostředky.

3. Řešené tematické oblasti, příklady dobré praxe a jejich možná aplikace

Tematická oblast: Systém veřejné správy

Norsko se administrativně člení do 18 krajů, které jsou vedeny hejtmany (samospráva) a guvernéry (státní správa). Na nižší úrovni je pak členěno na 428 obcí, které jsou vedeny starosty. Klíčovými slovy ve všech institucích veřejné správy jsou koordinace, spolupráce a veřejné blaho.

Hlavní zodpovědnosti norských obcí a měst jsou:

Předškolní a základní vzdělání

Péče o starší a nemocné občany, sociální služby

Prevence a krizové řízení

Místní plánování (stavební úřad)

Zemědělství, ochrana přírody, místní cesty, případně přístavy

Kultura

Služby

Národní parky

Výkon veškeré činnosti státní správy delegované na obce zákonem (bez ohledu na velikost obce)

Norsko má v celkovém součtu výrazně menší počet obcí než Česká republika, ale norské obce vykonávají veškerou státní správu na svém území. Nemají nám dobře známé Obce s rozšířenou působností, což výrazně zmenšuje problémy v komunikaci na jednotlivých stupních výkonu státní správy. Jde tedy o jednodušší systém, kde navíc menší počet obcí je praktičtější a ekonomičtější pro jeho fungování. Současným trendem v Norsku je snižování stávajícího počtu obcí, a to především formou jejich slučování. Tento trend se v Norsku týká také krajů.

Ze získaných poznatků jsou, s ohledem na cílovou skupinu zástupců samosprávy, nejzajímavější především následující skutečnosti:

Územní plánování je v rukou obce a obec je omezena jenom zákonem. V průběhu samotného řízení mají obce samozřejmě odborné poradce (např. Norské ředitelství vodních zdrojů a energie, dále jen NVE), ale nemají tolik dotčených orgánů, jako je tomu v České republice. Tím je proces rychlejší a flexibilnější.

Daňový systém v Norsku jde od spodu směrem nahoru. Většina daní z příjmu fyzických osob a i právnických osob zůstává obci a nikoli státu. Ten financuje pouze oblasti, které nelze řešit na úrovni místní samosprávy (např. armáda, výzkum, atd.) Sociální systém naopak není tak štedrý jako u nás. Například rodičovská dovolená pro matku je pouze 10 měsíců a dále je veškeré finanční zajištění na rodině. Péče

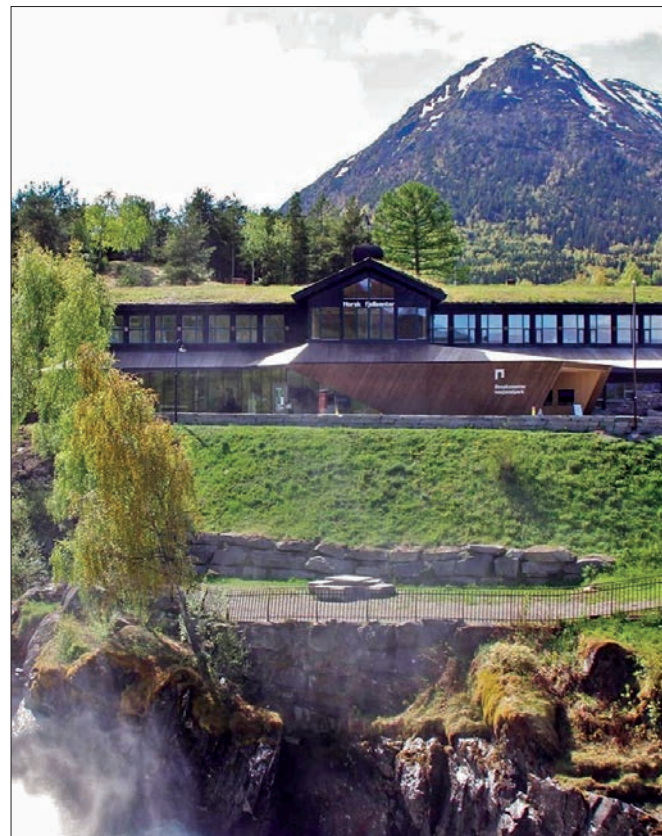
o děti je v Norsku velmi důležitá, avšak hodně dětí je od útlého věku v jeslích a školkách. Na výchově a vzdělávání dětí od nejtělejšího věku se mnohem rovnoměrněji než u nás podílejí ženy i muži.

Stát si hlídá veškeré své nerostné zdroje. Všechna zařízení jsou v majetku státu, který prostřednictvím svých institucí nebo agentur vydává licence na jejich provoz. Například vodní elektrárnu si může postavit téměř kdokoli s dostatkem kapitálu, ale po určité době užívání je automaticky převedena do vlastnictví státu.

V Norsku je důležitá osobní odpovědnost jednotlivých lidí a jasně stanovené kompetence a zodpovědnosti, kterých si jsou všichni vědomi a nebojí se ve své kompetenci rozhodnout. Například krizový pracovník na obci je jeden, který je zodpovědný, a veškeré (byť nadřízené) orgány jsou pro něj poradní nebo podpůrné, pouze v případě velkých katastrof přebírají aktivitu krajské úřady.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Prosadit lepší rozdělení kompetencí a zodpovědností alespoň na úrovni měst a obcí, každý zaměstnanec obce by měl mít jasně stanovené kompetence a zodpovědnosti, přičemž soubor všech zaměstnanců musí pokrývat celou sféru kompetencí a zodpovědností obce.*
- *Lépe upravené obce, čistší, obce by se měly více soustředit na vzhled obce a zvýšení své atraktivity pro obyvatele a návštěvníky.*

Tematická oblast: Spolupráce mezi obcemi, obcí a kraji, úřadem guvernéra a vládou

V Norsku existuje jasné oddělení státní správy a samosprávy, a to jak v obcích (starosta/tajemník), tak na krajích (volený hejtman/jmenovaný guvernéř). Všechny úřady přebírají rozdělení agendy totožně podle rozdělení jednotlivých ministerstev. Je tak jasné, kdo má s kým komunikovat.

V Norsku je dále silně přítomen důležitý princip subsidiarity, což znamená, že rozhodování a zodpovědnost ve veřejných záležitostech se má odehrávat na tom nejnižším stupni veřejné správy, který je nejbližší občanům. Vyšší úrovně správy mají rozhodovat jen tam, kde si to povaha věci vyžaduje.

Obce i kraje zde spolupracují na jednotlivých tématech, a to v neustálených partnerských vazbách. Tato spolupráce se často neděje jen na nejbližším možném území, nýbrž také napříč kraji. Typický je příklad zdravotnictví, kde obce musí ze zákona zajistit pro své obyvatele zdravotní péči. Z finančních důvodů využívají možnosti spolupráce u zajištění lůžkové péče, kdy si vybírají spolupracující nemocnici, potažmo obec, dle svých požadavků a priorit.

Dalším typickým příkladem je školství. Kraje zřizují střední školy a univerzity a mnohdy provozují velmi vzdálená pracoviště jednotlivých univerzit v různých krajích.

Velká tíha státní správy je přenesená na obce, ale i nejmenší obce mají velké slovo při spolupráci s institucemi a vládními organizacemi.

Od vlády je vyvíjen velký tlak na spojování obcí, které zde probíhá velmi často, a to zejména kvůli ekonomickým a organizačním faktorům. Nejdůležitější výhodou je ekonomický přínos. Větší obce zde získají více financí a zároveň se jim lépe shánějí potřební odborníci.

Norská asociace místních a regionálních autorit, dále jen KS (pro české poměry můžeme přepodobnit a přeložit jako Svaz obcí Norska), je významnou institucí, která má pravidelná jednání s vládou. Všechny obce v Norsku jsou členy KS, který je tak vysoce specifickou a vlivnou organizací zajišťující servis obcím a oficiální lobbying jejich zájmů.

Finanční dozor nad obcemi vykonává kraj, ale pouze v okamžiku, kdy obec dva roky skončí ve ztrátě, potom nastupuje krajský úřad a zajistí takové obci finančního manažera, který má doporučující a poradní charakter a může tak pomoci. Teprve pokud ani to v nějakém čase nepomůže, přichází krizový manažer s možností anulovat neekonomická rozhodnutí zastupitelstva obce. Zástupci krajů také často chodí přímo

za jednotlivými obcemi a dotazují se, co obce potřebují. Spolupráce je tedy i z iniciativy kraje, a to i v rozpočtové sféře (kraje nabízí obcím peníze na konkrétní projekty).

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Kraje by měly provozovat otevřenější politiku směrem k obcím a snažit se o hlubší spolupráci s obcemi – ptát se jich co je tíží, připravovat pro ně servis, školení, případně nabízet obcím projekty k realizaci (ideálně přímo s rozpočtem).*
- *Bylo by dobré uspořádat pravidelné školení a cvičení starostů. Ideálně jednou ročně, nebo i častěji a s oddělenou tematikou. Toto může napomoci i spolupráci mezi obcemi.*

Tematická oblast: Prevence povodní, sesuvů, lavin a jiných přírodních katastrof

Reliéf Norska byl modelován mnoha ledovci a na západním pobřeží jsou četné fjordy, které vznikly zatopením ledovcových údolí. Pobřeží je členité, příkré s mnoha drobnými ostrovy a zálivy. Celým Norskem se od jihu táhne Skandinávské pohoří s recentním zaledněním. Nejvyšší horou je Galdhøpiggen s 2469 metry nad mořem. Ve Skandinávském pohoří se nachází největší ledovec kontinentální Evropy Jostedalbreen.

Podnebí Norska je také výrazně ovlivněno oceánem, zejména systémem Golfského proudu. V různých oblastech Norska můžeme najít různé druhy podnebí, což má vliv na výrazné výkyvy počasí. Norsko má rozsáhlé zkušenosti s různými druhy přírodních katastrof, a to na velmi rozsáhlém území s různým, často nepříznivým podnebím.

V Norsku existuje jedna centrální instituce, která má na starosti zásadní norské přírodní zdroje, přírodní katastrofy a metodickou pomoc v nich a také následně při obnově – NVE (Norwegian water resources and energy directorate). V Norsku dále dobře funguje štedře dotovaná meteorologická služba, která informuje o předpovědi počasí.

Obce v Norsku jsou za prevenci přírodních katastrof zodpovědné samy, ale mají k tomu velký servis od NVE. Připravují mnoho krizových plánů, které pravidelně aktualizují. Toto mají za povinnost přímo ze zákona. Velký prostor je věnován prevenci, nácviku krizových situací a v rizikových oblastech obce organizují každý půl rok velké cvičení. Základem je pochopení skutečnosti, že rizikům se nemůžeme vyhnout, ale musíme se s nimi naučit žít. Cílem všech opatření nemá být a není rizika neutralizovat, ale zmenšovat je na přijatelnou úroveň.

Všechny technické systémy pro eliminaci rizik mají na starosti samotné obce ve spolupráci s NVE, která je i vyvíjí a vyrábí. Naopak v ČR jednotlivé prostředky (detektory) většinou kupují obce nebo hasiči od soukromých subjektů.

Za všechna preventivní opatření proti přírodním katastrofám zodpovídá v Norsku vlastník pozemku, a to ze zákona. Obec mu může dokonce nařídit zbudovat protipovodňové opatření nebo vyčistit koryto řeky. V případě, že je to urgentní, může cokoliv zbudovat sama i bez souhlasu vlastníka pozemku, a potom část prostředků od vlastníka vymáhat. Navzdory tomu se všechna opatření v drtivé většině dějí po vzájemné dohodě.

Protipovodňová opatření financuje z 80 % stát, z 20 % vlastník pozemku a/nebo obec. NVE potom velká protipovodňová opatření (stavby) nadále spravuje a opravuje.

V Norsku nemají úplně zaběhlý systém varování detektory, povodně jsou tam velmi rychlé a ničivé. V případě rizikových svahů mají intenzivní podporu v detektorech pohybu.

V Norsku v poslední době zažívají hodně problémů se suchem, což je pro ně naprosto nový trend, kterému se budou muset začít věnovat a budovat nová opatření, která budou s extrémním suchem a nedostatkem sněhu počítat.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Obce by měly mít připravené a aktualizované individuální plány pro případy povodní a přírodních katastrof, plány které nemohu v případě krize najít, nebo které jsou zastaralé či vytvářené tzv. odshora jsou zbytečné.*
- *Po všech cvičeních i proběhlých krizích udělat důkladné vyhodnocení toho co se ukázalo funkčním a kvalitním a co naopak nikoliv – tedy na co se soustředit při dalším cvičení.*

Tematická oblast: Krizové řízení v obcích

V Norsku je silný tlak od vlády, vládních institucí i občanů na prevenci krizových situací, ať jsou to krizové situace vyplývající z přírodních katastrof, velkých shromáždění lidí, nebo jakýchkoliv jiných situací. Vždy a všude je problém dávat finance na prevenci, neboť jsou to finance věnované na něco, co nemusí být nikdy potřeba. Záleží vždy na zodpovědnosti jednotlivých obcí, kolik financí na prevenci využijí (nad rámec toho co musí již zajistit přímo ze zákona).

I v krizovém řízení nesou všechny obce stejný objem práce a zodpovědnosti, obec je primárním a nejdůležitějším článkem při přípravě na krize a jejich prevenci. Norské obce vytvářejí plány na všechny druhy krizových situací od kulturních a sportovních akcí až po teroristické útoky. Dále se plánovitě připravují na rizika. Velkou roli v plánování hrají i místní jednotky civilní ochrany.

Na obci je vždy jeden pracovník, který de facto velí krizovému štábu. Tento krizový manažer má pro případ krize přidělen relativně velký objem financí, který může použít bez souhlasu kohokoliv na jakýkoliv účel směřující k ochraně osob a majetku. Starosta v případě krize není hlavní výkonnou osobou, má na starosti kontakt s postiženými lidmi, občany a médii. Samotnou práci mají na starosti profesionálové z různých dotčených oborů. Hlavní slovo (rozhodovací pravomoc) má při každé krizové akci policie.

Norské obce nemají trvalé zásoby pro případy krizí, materiál je trvale připraven pouze základní. Pro případ potřeby mají spoustu předem smluvně zajištěných společností a obchodů, které jim smluvené zboží musí být připraveny okamžitě vydat.

Analýzy rizik pro všechny scénáře se tvoří přímo v obcích – jsou ušité přímo na jejich potřeby a poměry.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- Pro lepší předcházení rizikům mít aktuální analýzy rizik a strategie, ušité „na míru“ v každé obci (nepřebírat „všeobecné“ plány), zjednodušovat krizové a havarijní plány (mít praktičtější dokumenty), to nejdůležitější vždy na prvních stranách.
- Krizově plánovat ve všech možných (i méně pravděpodobných) oblastech, mít pro každý plán stanovené kompetence a zodpovědnosti – vytvořit si zásobník krizových plánů, i když nastane krize, se kterou jsme nepočítali, můžeme vzít nejpodobnější scénář a vycházet z něj.
- Pořádat pravidelná cvičení podle vypracovaných krizových plánů, zapojit do cvičení i ohrožené skupiny, školy, seniory, zaměstnance veřejných institucí, apod.
- Mít kvalitní mapové podklady pro případy krizí, zejména přírodních. Rizikové oblasti mít mapově podchycené v co největším detailu.
- Mít pro případy krizí připravené rozlišovací vesty pro různé druhy pracovníků (tak aby se měli občané na koho obracet přímo), s jednoduchými nápisy na zádech, kde bude uvedeno, co kdo má na starost (například doprava, materiál, oblečení, jídlo, ubytování apod.). Ideálně toto vybavení doplnit také vlajčkami jazyků, kterými daná osoba hovoří (pro případ zahraničních účastníků krize).
- Vytvoření praktické informační platformy pro krizové řízení (mít místo kde se budou sdílet zkušenosti z této oblasti, informace upravené pro praktické potřeby), ideálně veřejně přístupný web.
- Lepší využití současných databází informací i pro nejnižší složky místní samosprávy (Portál krizového řízení), garantovaný zabezpečený přístup pro všechny obce.

- Vytvořit praktické materiály pro krizové situace ve školských zařízeních (útok ve škole, zbraně, teroristický útok, apod.), databáze telefonních čísel učitelů a rodičů, praktické návčivky ve školách, a to nejen evakuace.
- Podpořit preventivní projekty na území obce nebo svazku (jako např. dlouhodobě realizovaný projekt na území Jilemnicka „Děti pozor silnice!“). Tyto projekty cílit pro co největší množství skupin obyvatel. Vzdělávat zábavnou formou v problematikách krizí – začít od co nejmenších dětí.
- Zintenzivnit práci v prevenci s dospělými a staršími lidmi (po špatných zkušenostech některých starostů z minulosti), tyto skupiny mají tendence podceňovat rizika. Připravit preventivní programy i pro seniory.
- Zřídít funkci krizového pracovníka se 100 % pracovním úvazkem jenom na krizové řízení – šéfa krizového štábu – alespoň pro město.
- Každé město (ideálně i každá obec) by měla mít určeného mediálního pracovníka pro případy krizí.

Tematická oblast: Problematika národních parků

Chloubou Norska jsou bezesporu přírodní krásy, které každoročně lákají k cestám na sever Evropy tisíce návštěvníků. Norové jsou na svou přírodu patřičně hrdí. Svědčí o tom i více než 40 národních parků, které najdete po celé zemi. Část parků leží na pevninské části a 7 na ostrově Svalbard (Špicberky). Národní parky v Norsku podléhají v mnoha ohledech přísnějším pravidlům než v jiných zemích a téměř všechna motorová vozidla do nich mají zakázaný vjezd. O to více svobody ale platí pro pohyb pěšího turistu a lyžaře. Silnice, ubytování a správy národních parků se nacházejí mimo národní parky. Správa parků spadá pod Norské ředitelství pro řízení přírodních zdrojů (Norwegian Directorate for Nature Management).

Správu jednotlivých parků mají pod sebou obce, starostové obcí jsou členové rady parku (v té zasedají ještě jeden nebo dva odborníci a zástupce guvernéra) – rada jinak řídí celý park.

Některé obce mají na svém katastru i tři národní parky – zasedají ve třech nezávislých radách. Rada parku ve spolupráci s obcemi a záchranými složkami řídí a financuje veškeré případné záchranné akce. V případech mimořádných událostí na území parků jsou vedle profesionálních složek vždy využívány také dobrovolnické skupiny, které zřizuje každá obec v blízkosti národních parků.

Parky jsou mimo obydlené území a bez silnic, není tam povolen nejen vjezd motorovým vozidlům, ale také ani žádná výstavba, není tam žádná ubytovací kapacita s výjimkou malých dřevěných srubů. Norsko má nastaven velmi razantní postup při nezákonném a vzácné přírodě škodícím chování, zejména při neoprávněném vjezdu motorových vozidel.

Všichni lidé mají zákonem garantovaný volný vstup do parku, pěšky, na lyžích nebo kole, volné kempování a rozdělování ohňů, samozřejmě nesmí ničit přírodní bohatství.

Norsko nemá žádnou profesionální instituci na ochranu parku, ale pouze malé dobrovolnické stráže bez práva udělovat sankce.

Většinová společnost si je vědoma norského přírodního bohatství v národních parcích, proto mají minimální problémy s nevhodným nebo nezákonným chováním na území parků, výrazné procento problémů je na zodpovědnosti turistů.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Nastavit lepší systém spolupráce Správy KRNP s obecními a městskými úřady (svazky měst a obcí), které svou působností zasahují do území národního parku a jeho ochranných pásem.*
- *Razantněji postupovat v problematice nezákonného a škodícího používání motorových vozidel ve volném terénu, mimo vyhrazené pozemní komunikace a optimalizovat cestní síť na území národních parků.*
- *Rozvinout spolupráci terénních pracovníků Správy KRNP, složek IZS a členů Horské služby v připravenosti na všechny (nebo alespoň všechny předvídatelné) mimořádné události.*

Tematická oblast: Porovnání systému fungování hasičských záchranných sborů

Hasičské záchranné sbory v Norsku financují a zřizují obce. Hasičské sbory fungují bez dobrovolníků, neexistuje tam nic jako v ČR, kde v téměř každé obci je sbor dobrovolných hasičů. Všichni hasiči jsou zaměstnanci města, buď na plný úvazek, nebo na drobný úvazek s týdenní pohotovostí.

V Norsku nemají hasiči dojezdové limity k soukromým objektům (obytným domům), pouze k institucím a exponovaným místům (školy, nemocnice, továrny). V Norsku je mnohem menší hustota zalidnění, proto nemůžou být všude za určitý čas, jako je tomu v ČR. Hasiče spravují a financují obce, zvláštní (speciální, například potápěč) sbory ale mají i kraje.

V porovnání s ČR mají norští hasiči podobné vybavení – s výjimkou vybavení pro specifické činnosti (například vybavení pro dlouhé tunely, nebo vybavení pro zásah na moři). Hasiči mají v Norsku na starosti také revize, kontroly, kontroly a čištění komínů, je to významná součást příjmů do jejich rozpočtu. U nás je to přenecháno soukromým firmám.

Větší kompetence má policie než hasiči, při koordinovaném zásahu má policie vždy rozhodující slovo, policie spravuje také linku 112. Stejně jako u norských obcí existuje tlak na spojování operačních středisek.

Až 90 % hlášení je v Norsku přes mobilní aplikace – mnohem jednodušší pro lokalizaci, v ČR to bohužel není rozšířené, i když aplikace existují. V České republice aplikace využívá hlavně Horská služba.

V současné době je kladen v Norsku velký důraz na ochranu zdraví lidí (hasičů), proti následné kontaminaci po požáru – dvojí oblečení a dvoukomorové vaky na prání.

V průběhu návštěvy hasičské zbrojnice s výcvikovým polygonem v městě Ski byla prezentována praktická ukázka vyproštění osoby z havarovaného vozu. Po zhodnocení ukázky zástupci hasičského záchranného sboru byl zjištěn zajímavý a odlišný přístup. Norští hasiči mají prioritu dostat člověka co nejdříve z auta do nemocnice, což je v zásadním rozporu s přístupem v ČR, kde se soustředí na stabilizaci postižených a teprve poté až vyproštění.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Zajistit hasičům modernější vybavení, zejména zvláštní vybavení pro speciální složky hasičských sborů ve specifických regionech (například speciální školení a vybavení do horského terénu v zimě).*
- *Zavést větší ochranu zdraví pro hasiče, a to nejen materiálně (dvojí oblečení, prací pytle a pračky), ale také výukově – metodicky upozorňovat všechny hasiče na rizika a vést je k bezpodmínečnému dodržování vlastní bezpečnosti.*

- *Umožnit a připravit podmínky pro komerční práce pro hasiče – například zajistit bezpečnostní techniky v jednotkách i pro komerční účely. Obce by mohly tuto pozici zavést a nabízet jejich služby organizacím a firmám v okruhu svého vlivu.*
- *Prosazovat jednotnou aplikaci hlášení událostí pro celé IZS, na základě které by byla jednodušší lokalizace volajícího – ideálně na celostátní úrovni.*

Tematická oblast: Příprava na klimatické změny

Norsko, podobně jako další severské státy, jsou v přístupu k ochraně životního prostředí i ochraně životního prostředí značně progresivní a často o několik let předstihují zbytek světa.

Přestože projevy klimatu v Norsku jsou a budou jiné než v České republice, systematická a důsledná v přístupu k otázkám změny klimatu jsou pro nás značně inspirující. Zatímco Norsko čelí v současné době vyšším srážkám a bleskovým povodním, Česko trápí přívalové deště a častější sucho, v Norsku roste hladina moře a přichází silnější příboj, v ČR klesá hladina podzemních vod. Obě země spojují rostoucí teploty a ubývání sněhové pokrývky.

Od roku 2007 norská vláda zřídila vládní mezirezortní pracovní skupinu, která se v roce 2014 změnila v Norské ředitelství pro civilní ochranu a havarijní plánování. Norsko disponuje dvěma základními dokumenty, které jsou rozpracované až do praktických činností – rady co dělat a na co se připravovat (bílá kniha o přizpůsobení se změně klimatu pro celostátní úroveň a zelená kniha o přizpůsobení se klimatu pro místní úroveň).

Již nyní mají zpracovány a připraveny plány na časový horizont až do roku 2100. Aktivně doporučují obcím a krajům jak se chovat (a to přestože vědí, že plánují hodně do budoucnosti a výzkum je zatím velmi mladý). Příprava na klimatické změny probíhá v Norsku velmi aktivně. Již nyní norské obce klimatologickým studiím přizpůsobují územní plány a protipovodňová opatření. Například jakékoliv nové protipovodňové opatření musí být na základě doporučení klimatologů dimenzované na 200 letou vodu.

Součástí studijní cesty byla návštěva Klimatické laboratoře v městě Otta, kde se připravují mladí lidé na vědeckou činnost v klimatologické oblasti, a to již od úrovně středního školství. Návaznost oboru je zajištěna na norských univerzitách.

Příklady dobré praxe přenositelné do ČR a na území Jilemnicka – svazku obcí:

- *Začít intenzivněji veřejnou diskusi o potřebnosti výzkumu klimatických změn a jejich vlivu na Českou republiku.*
- *Vzbudit zájem dětí a studentů o problematiku klimatických změn. Připravit (byť malé) experimentální klimatické pracoviště pro studenty.*

Použité fotografie: archiv účastníků studijní cesty, prezentace obce Lom, obce Nordfron, instituce NVE a hasičského sboru Follo

Vydalo: Jilemnicko – svazek obcí, 2016

Autoři textů: Radka Paulů, Jiří Paulů

Projekt „Příklady dobré praxe a jejich možný dopad na území Jilemnicka – svazku obcí“ je financován grantem z EHP/Norských fondů 2009–2014.